

Утвърдил:

Директор: п
/инж. Р. Жекова/

**МЕХАНИЗЪМ ЗА
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА
УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗА и
АГРЕСИЯТА
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В
ПГ по ТРАНСПОРТ-РУСЕ**

I. Същност на понятието „тормоз“:

1. **Тормоз** е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група. Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведение, както на учениците, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

2. Характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция за да нарани другата физически или психически; да я унизи или изолира от социалния живот
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия

3. Видове тормоз:

- **Физически тормоз**- блъскане, щипане, разрушаване, удряне, спъване, затваряне в някое помещение, нанасяне на болка
- **Вербален тормоз** – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди
- **Психичен тормоз**- подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи
- **Социален тормоз**- избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване, разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата обект на тармоз, изолиране
- **Реален и виртуален тормоз.** Последният включва:
 - разпространение на обидни , заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype, Facebook и др.
 - разпространение на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават
 - снимане на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимките или видеото в интернет или др. канали без негово съгласие;
 - разпространение на клюки, слухове, заплахи в социалните мрежи

II. Задължение на всеки учител

Трябва да се намеси при всяка ситуация на тормоз, на която е свидетел.

III. Мерки за намаляване на риска от училищния тормоз между учениците

Защита и отстояване на всички човешки права и прояви на междуетническа толерантност на всички нива:

- Запознаване на всички ученици, учители и родители с настоящия „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците“;

- Провеждане на индивидуални и колективни срещи с родителите и учениците с цел информиране от страна на класните ръководители по темите „Какво е насилие и тормоз?“, ”Как да разпознаваме тормоза и насилието?“
 - сред родителите на родителски срещи, в приемното време на класния ръководител;
 - сред учениците в часа на класа и в приемното време на класния ръководител

2. Извършване оценка на тормоза в началото и края на учебната година:

- Провеждане на анкети от класните ръководители в началото на октомври и май-юни при наличие на данни за тормоз проявен от ученици;
- Обработване на резултатите и анализ от Координационния съвет до 01.11. и 30.06.

3. Обучения за всички учители за повишаване на квалификацията им в сферата на справяне с проблемите на насилието и тормоза в училище, заложи в вътрешноквалификационната дейност по Плана за квалификационна дейност на училището.

IV. Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците

1. Съдаване на Координационен съвет, който да отговаря за планирането, проследяването, координирането и контролирането на усилията за справяне с тормоза в училището.

Училищен координационен съвет:

- планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на ниво училище.
- обобщава предложенията на класовете и изготвя общоучилищни ценности, правила и последици.
- обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.
- подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

2. Планиране на дейностите:

Дейности на ниво класна стая

- цели се да се създаде свободно пространство(класната стая), в което да се говори открито за тормоза и се работи за формиране у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например:емпатия, толерантност, уважение към околните и различията между тях, решаване на конфликти и др.в часа на класа
- в началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието. С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие. Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.

-реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и последици.

-за всеки инцидент или проява на насилие изготвят протокол.

-участват в работата на екипа, сформирани по конкретен случай на ученик от класа им.

-провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр. от МКБППМН и др. Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111.

-информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и действия

- **Дейности на ниво училище:**

- **Учители, които не са класни ръководители:**

- -включват темата за насилието в учебни единици, при които това е възможно.

- -поощряват и развиват съвместното учене, както и поведение на сътрудничество и взаимопомощ.

- -познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици;

- -познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

- **Дейности с родителско участие:**

- -уведомяват се във всички случаи, при които тяхното дете е било участник по някакъв начин в ситуация на тормоз;

- -информиране за последствия, договаряне на варианти, акцентиране върху различни гледни точки по проблема, ако е необходимо насоки за работа с психолог

3. Процедура за информиране и съобщаване на случаи.

- Всеки класен ръководител може да договори с учениците си от класа различни форми и начини за съобщаване на случаи на тормоз в класа.

- Всеки ученик трябва да бъде уведомен, че директорът на училището е готов да изслуша всички случаи, в които се съобщава за тормоз

V. Процедура за действие за установяване на тормоз между учениците

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране
ПЪРВО НИВО Ниско нарушение на правилата.	Действие от страна на класен ръководител. Материалните щети / ако има такива/ се възстановяват.	Ситуацията не се документира в дневника за случаи на тормоз.
ВТОРО НИВО Повтаряне на нарушение или по-сериозни последици.	Действия от класен ръководител, заедно с Координационен съвет, директор. Задължително участие	Вписват се в дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случай.

	на родител. Материалните щети се възстановяват.	
ТРЕТО НИВО злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за здравето и живота, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител	Насочване към УКБППМН, ДПС, ОЗД, полиция, община по силата на координационния механизъм: -протокол за тормоз -възстановяване на щетата -среща с родителите -включване на учениците в допълнителни програми	Описват се в дневника ,предприемат се интензивна работа, включваща всички участници. Прави се оценка на потребностите и план за действие.

- **Учителят или служителят действат в следната последователност:**

Процедура при установяване, че ученик подложен на тормоз:

- Извежда пострадалото дете от опасната зона и оказва долекарска помощ;
при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете се обаждат на телефон 112;

-Уведомява веднага училищното ръководство и УКС, които информират класния ръководител и родителите/настойниците на участвалите ученици.

-Децата и учителят описват ситуацията писмено в регистъра и в протокола за отговор на насилие.

-УКС извършва проверка на случая като изслушва страните и информира директора, който подава сигнал до РУО, РПУ , Детска педагогическа стая, Дирекция „Социално подпомагане”, Държавната Агенция за Закрила на детето

-УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на стреса у детето

Процедура при установяване, че ученик е упражнил тормоз:

-Ситуацията се регистрира в единния регистър;

- Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;

- Свиква се УКС(протокол от заседание);

-УКС уведомява директора, РУО, МКБППМН, Полицията и отдел „Закрила на детето”;

-УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

Процедура при кризисни ситуации

- При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомяват УКС и Директора на Училището, а заседание на съвета се провежда незабавно .

-В рамките на един час се подава сигнал във РПУ, РУО, Отдел "Закрила на детето",

-При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, УКС съставя индивидуален план за кризисна интервенция по задържане на насилника и извеждане на застрашения ученик.

-В случаите, когато не е възможно да бъде известен класния ръководител, за кризисната ситуация задължително се информира главния дежурен учител и зам. директор.

VI. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците

Наблюдава се внимателно поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват и не участват активно за да се разграничат случаите на приятелски закачки и тези на тормоз. По-голямата част от ситуациите на тормоз трябва да бъдат овладени от учителите, а някои и от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуацията на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси за да прекрати ситуацията на тормоз, на която е свидетел!

В случай на физически тормоз децата трябва да се разделят за да се прекрати незабавно физическия контакт между тях и да се уведомят главен дежурен учител; класния ръководител; Директор

Не трябва да се разпитва веднага за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това трябва да се направи в по-късен етап.

Важно е учителят да обяви ясно пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение

Незабавно се уведомяват родителите на децата, участвали в ситуацията и се организират срещи с тях

2. Втора стъпка: Реакция спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа подобна проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител. Този подход изисква време и по-задълбочен разговор с ученика. Важно е учителят с умерен и спокоен тон, както и с държанието си, да покаже ясно на детето, че проблемът е в начина му на поведение, а не в личността му, и че се действа с оглед възстановяване на ценностите, към които цялото училище се стреми, а не за да бъде наказан. Ключов момент при възстановяване на щетата е разговорът на класния ръководител с ученика, а той сам избира и решава как да поправи грешката си, с което да възстанови нарушените ценности. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

Важни моменти:

- класният ръководител трябва да изслуша ученика и при това е желателно детето да е само.
- училищният психолог разговарят с ученика за да изяснят какво точно се е случило.
- след изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител проследява поведението на ученика за известен период от време и дава обратна връзка.

3.Трета стъпка: Реакция спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с ученици, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение

- Класният ръководител разговаря с ученика, по възможност още същия ден, за да изяснят какво точно се е случило.
- Подчертава се поверителността на разговора, като се споменава кои ще са уведомени за случая.
- Класният ръководител/възпитателят наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост разговаря отново с него.

4.Четвърта стъпка: Реакция спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита на ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да постъпят по същия начин, ако има подобна ситуация в бъдеще.
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.
- Класният ръководител разговаря с учениците за да изяснят какво точно се е случило.

VII.Училищна система за насочване към други служби

1.Регистриране на ситуации на тормоз

- Създаване на регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците. В него се вписват ситуации от ниво две и три. Съхранява се при зам.-директора.
- Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал, с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходящата интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити:
 - дата, кратко описание на случая, кога се е случило, участници, кой е регистрирал ситуацията – име и подпис, предприети действия, кой е информиран /институции, органи, родители/, как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.
- Класните ръководители контролират вписаните в регистъра случаи и предприемат съответните мерки като взаимодействат с родителите и останалите учители.
- В случаите, при които поведението на децата е с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, то тогава Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отделите „Закрила на детето” по местоживее на ученика и на чиято територия е гимназията, МКБППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.